

PEN Norveç,
Türkiye İddianame Projesi
İddianame İnceleme Raporu
Büyükada Davası

Clarissa Fondi & Hannah Beck

Yayınlanma tarihi: 27 Kasım 2020

PEN Norveç, Türkiye İddianame Projesi'ni Tanıtıyor

PEN Norveç olarak, Türkiye'de ifade, basın ve örgütlenme özgürlüğünü hedef alan davaları yeni bir yaklaşımla gündeme getiriyoruz: Türkiye İddianame Projesini.

2020 yılında Türkiye'den ve Avrupa'nın birçok ülkesinden yargıç, avukat ve akademisyenle işbirliği içinde, öne çıkan basın ve sivil toplum davalarından 12'sinin iddianamelerine yönelik rapor hazırlıyoruz. Her rapor bir iddianameye odaklanıyor. Beş farklı ülkeden hukuk ve insan hakları uzmanları 12 iddianamenin Türkiye mevzuatına ve uluslararası standartlara uygunluğunu inceliyor.

Projemizle Türkiye'deki hukuk kriziyle ilgili uluslararası tartışmaları somut bir zemine taşımayı ve Türkiye'deki standartları yükseltecek diyalogları verilerle desteklemeyi hedefliyoruz. Yayınladığımız tüm raporlara norskpen.no adresinden ulaşabilirsiniz.

Projenin başında PEN Norveç'in Türkiye danışmanı olan Caroline Stockford bulunmakta, Aşkın Duru ise projenin Türkiye koordinatörü olarak çalışmalarını koordine ediyor.

Bu proje, Norveç Dışişleri Bakanlığı, İstanbul İsveç Konsolosluğu ve Heinrich Böll Vakfı tarafından desteklenmektedir.

İÇİNDEKİLER

PEN Norveç, Türkiye İddianame Projesi’ni Tanıtıyor	2
<i>Yazar hakkında.....</i>	3
1: Arka plan bilgisi	4
2: Soruşturma Safhası ve Tutuklu Yargılanma.....	4
2.1. Avukata Erişim.....	4
2.2. Olumsuz Medya Kampanyası	5
2.4. Yeterli Şüph.....	8
3: Yapı ve Biçimi	9
4: Türk hukuku bakımından analiz	10
4.1. CMK 170(3)’ün Genel Değerlendirmesi	11
4.2. Deliller, Ceza Muhakemesi Kanunu 170(4) Maddesi	12
4.2.2. Incriminating Communications	13
4.2.3. Ele Geçirilen Dosyalar	15
4.2.4. Telefonda “ByLock” Uygulamasının Bulunması	17
4.2.5. Banka Hesapları ve Transferler	18
4.2.6. Diğer Suçlar.....	18
5: Uluslararası Hukuk Bakımından Analiz.....	19
5.1. Masumiyet Karinesi	19
5.2. Suçlamanın Niteliği ve Nedeni Hakkında Derhal Bilgi Edinmek.....	20
5.3. Savcıların Rolüne Dair İlkeler	21
6: Sonuç ve Tavsiyeler	22

Yazar hakkında

Clarissa Fondi (Viyana, Avusturya), insan haklarına odaklı çalışmalar yapan bir avukat ve sosyokültürel antropologdur. PEN Norveç'in Türkiye İddianame Projesi için, Avusturya Ludwig Boltzmann İnsan Hakları Enstitüsü'nü temsil eden iki hukuk uzmanından biri olarak çalışma yapmaktadır.

Hannah Beck (Viyana, Avusturya) bir insan hakları avukatı olarak, Viyana Üniversitesi ve Güney Afrika, Pretoria Üniversitesi'nde insan hakları hukuku ve uluslararası ilişkiler hukuku eğitimleri görmüştür. PEN Norveç'in Türkiye İddianame Projesi'nde, Avusturya Ludwig Boltzmann İnsan Hakları Enstitüsü'nü temsil eden iki hukuk uzmanından biri olarak çalışma yapmaktadır.

1: Arka plan bilgisi

Bu hukuki rapor 11 insan hakları savunucusu Ali Gharavi (İsveç vatandaşı), Günel Kurşun, İlknur Üstün, Muhammed Şeymus Özbekli, Nalan Erkem, Nejat Taştan, Özlem Dalkıran, Peter Frank Steudner (Almanya vatandaşı), Veli Acu aynı zamanda Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Direktörü İdil Eser ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Başkanı Taner Kılıç'ın kovuşturulması ile ilgili 4 Ekim 2017'de hazırlanan "Büyükada iddianamesinin" (İddianame No 2017/4842) analizidir. Atölye eğitimini iki yabancı ülke vatandaşı dahil tüm sanıklar terör örgütü üyeliği şüphesi ile bağlantılı suçlarla itham edilmektedir. Dava aktivist olarak stresle başa çıkma ve dijital bilgilerin korunması ile ilgili düzenlenen bir insan hakları atölyesinin ardından yaşanan "İstanbul 10" olarak bilinen gözaltı etrafında şekillenmiştir. Atölye çalışması Temmuz 2017'de İstanbul yakınlarındaki Büyükada'da düzenlenmiştir. Atölye çalışmasının 3. gününde 10 insan hakları savunucusu gözaltına alınmıştır. Devam eden bir başka soruşturma kapsamında "Fettullahçı Terör Örgütü Üyesi" olmak gerekçesiyle atölye çalışması sırasında hali hazırda 1 aydır cezaevinde olduğu için etkinlikle fiziki olarak bulunmamasına karşın Taner Kılıç atölyenin hazırlıklarından haberdar olduğu şüphesiyle savcı tarafından iddianameye daha sonra eklenmiştir.

2: Soruşturma Safhası ve Tutuklu Yargılanma

2.1. Avukata Erişim

Polis 5 Temmuz 2017'de 10 insan hakları savunucusunu Büyükada'da gözaltına aldığı anda, 24 saatten uzun bir süre avukata erişimlerine izin verilmedi. Tam olarak

nerede bulduklarına dair kimseye bilgi verilmedi ve yalnızca ertesı gün gözaltında oldukları ortaya çıktı.¹

Ceza suçlaması olduğu andan itibaren derhal avukata erişim adil yargılanma hakkının temel bir niteliğidir ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6(3)(c) Maddesi ile Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi'nin (MSHUS) 14(3)(b) Maddesi ile güvence altına alınmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ifade ettiğı üzere: “Avukata derhal erişilmesi gözaltında olan şüphelilerin kırılğanlığına karşı önemli bir denge oluşturmakta, şüphelilerin polisin cebir ve kötü muamelesine karşı önemli bir güvence sunmakta, adli hataların önlenmesi özellikle de soruşturma veya kovuşturma makamları ile zanlı arasında silahların eşitliğinin sağlanması bağlamında 6. Madde gerekliliklerin yerine getirilmesine katkı sunmaktadır.”²

Ceza Muhakemesi Kanunu 154(2) Maddesinde güvence altına alındığı üzere ulusal kanunlara göre de avukata erişim 24 saatten fazla kısıtlanamaz.

Sanıkların avukatlarına erişiminin engellenmesiyle önemli bir usul hakkı gözardı edilmiştir ki bu durum kırılğanlıkları nedeniyle kendilerine yönelik hakkaniyetsiz bir dezavantaj ile sonuçlanmıştır. Ulusal ve uluslararası kanunlar ihlal edilmiştir.

2.2. Olumsuz Medya Kampanyası

Uluslararası Af Örgütü³ ve İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün de⁴ belirttiğı üzere sanıklar gözaltına alındığı andan itibaren kendilerinin çok sayıda yasadışı örgütle bağlantısı olduğunu ve hükümet karşıtı protestolarla Cumhuriyeti parçalamaya dönük planları

¹ Uluslararası Af Örgütü <https://www.amnestyusa.org/press-releases/absurd-terrorism-investigation-launched-into-amnesty-internationals-turkey-director-and-nine-others/> (Erişim 6 Kasım 2020)

² Simeonovi v. Bulgaristan, AİHM no. 21980/04 (12 Mayıs 2017) paragraf 112.

³ Uluslararası Af Örgütü <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR4473292017ENGLISH.pdf> (Erişim 6 Kasım 2020)

⁴ İnsan Hakları İzleme Örgütü <https://www.hrw.org/news/2020/07/06/turkey-politically-motivated-conviction-activists> (Erişim 6 Kasım 2020)

olduğu iddiasını dile getiren olumsuz bir medya kampanyasına maruz kaldı. İddialara yalnızca soruşturmaya erişimi olan kişilerin sahip olduğu bilgilere dayanıyordu. Bu nedenle, Büyükada baskını sırasında elde edilen ve duyulanlara ilişkin detayların medyaya bilerek verildiği düşünölmektedir.

Yargılama öncesinde soruşturmaya yönelik gösterilen böylesi bir ilginin adil yargılanmanın genel durumuna doğrudan etkisi olabilmektedir. Yalnızca AİHS 6(2) Maddesi ile ve MSHUS 14(3) Maddesi'nde güvence altına alınan masumiyet karinesini ihlal edebilmesi değil ayın zamanda AİHS 6(1) Maddesi ile MSHUS 14(1) Maddesi'nin gerektirdiği mahkemenin tarafsızlığını da etkileyebilmesi de mümkün.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi böylesi bir medya kampanyasının adil yargılanmaya etkisini incelerken farklı faktörleri değerlendirmektedir. Bu faktörlerden birisi "karşıt yayınların yetkililere atfedilip atfedilmediği veya onların bilgisi dahilinde olup olmadığıdır."⁵

Dolayısıyla, sanıkların bilginin sızdırılmasına yetkililerin dahil olduğunu kanıtlayabilmesi durumunda, adil yargılanma prensibi ihlal edilebilir. Kamuoyu yetkililerin kanuna aykırı etkisinden uzak olmalıdır.

2.3. Tutukluluk

Yukarıda değinildiği üzere, 10 sanık 5 Temmuz 2017'de gözaltına alındı. Birbirlerinden ayrılmış ve farklı karakollara götürölmüştür. 17 Temmuz 2017'de-herhangi bir suçlama olmaksızın gözaltına alınmalarının üstünden geöen 12 günün ardından-savcı tarafından sorguları yapılmıştır. Aynı gün savcı "kuvvetli deliller, suçun mahiyeti, delillerin karartılmasının önlenmesi ihtiyacı ve kaçma şüphesi" gereköesiyle tüm sanıkların tutuklanmasını talep etti."⁶ Ardından, hakim 6 sanık (Ali Gharavi, Günal Kurşun, İdil Eser, Özlem Dalkıran, Peter Frank Steudtner, Veli Acu) hakkında 17

⁵ Beggs v. Birleşik Krallık, AİHM no. 15499/10 (16 Ekim 2012) paragraf 124.

⁶ Uluslararası Af Örgütü <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR4473292017ENGLISH.pdf> (Erişim 6 Kasım 2020)

Temmuz 2017 tarihinde tutuklama kararı verdi. Savcının 23 Temmuz 2017'de yaptığı itiraz üzerine İlnur Üstün ve Nalan Erkem hakkında da tutuklama kararı verilerek cezaevine gönderildi. Yalnızca Muhammed Şeyhmus Özbekli ve Nejat Taştan adli kontrol şartıyla serbest kaldı.

Kişi özgürlüğü yalnızca uluslararası hukukta değil Türk hukukunda da korunan bir prensiptir. AİHS 5. Madde, MSHUS 9. Madde ve Türkiye Cumhuriyet Anayasası 19. Maddesi keyfi tutuklamadan korumaktadır. Özellikle de polisin gözaltı işleminin yargı tarafından hızlıca incelenmesi kişi güvenliğine yönelik haksız müdahalenin önüne geçmenin güvencesi işlevini görmekte ve devlet yetkisinin suistimal edilmesinden korumaktadır.

Hızlı bir biçimde inceleme gerekliliği bakımından, herhangi bir yoruma imkan bırakmayacak bir biçimde sıkı bir zaman kısıtlaması getirilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin *Oral ve Atabay v. Türkiye* kararında belirttiği üzere kişinin gözaltına alınması ve hakim karşısına çıkarılması arasındaki sürenin dört günü geçmesi prima facie olarak yani ilk bakışta çok uzundur.⁷ Benzer biçimde, İnsan Hakları Komitesi de herhangi bir gerekçe olmaksızın uygulanan dört günlük sürenin MSHUS'un 9. Maddesinin ihlali olduğunu tespit etmiştir.⁸

684 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 30 güne çıkarılan gözaltı süresi 7 güne indirilmiştir.

Bu bilgiler ışığında 10 saniğin hakim karşısına çıkarılmadan önce 12 gün gözaltında kalması yalnızca uluslararası değil aynı zamanda ulusal standartlara da aykırıdır. Gözaltı kararının hukukiliğine itiraz edebilmek için hızlıca bir hakim karşısına çıkarılmaya yönelik usul güvencesi ihlal edilerek kişi özgürlüğünden keyfi bir biçimde yoksun bırakılmaya yol açmıştır.

⁷ Oral ve Atabay v. Türkiye, AİHM no. 39686/02 (23 Haziran 2009) paragraf 43.

⁸ Michael Freemantle v. Jamaika, İnsan Hakları Komitesi no. 625/1995 (24 Mart 2000) paragraf 7.4.

Tutuklu bulunan 8 sanık cezaevinde 113 gün kaldıktan sonra 25 Ekim 2017’de nihayet tahliye edilmiştir. Büyükada atölye çalışmasından 1 ay önce 6 Haziran 2017’de tutuklanan Taner Kılıç 432 gün cezaevinde kaldıktan sonra 15 Ağustos 2018’de tahliye edilmiştir.

AİHS 5(3) Maddesine göre yetkililerin iki seçeneği bulunuyor: zanlıyı makul bir süre içerisinde adli makam önüne çıkarılması veya yargılama süresince serbest bırakılmasıdır. Dolayısıyla, sanıkların tutuklanmasının gerekçesi olmalı ve genellikle, örneğin “kaçma tehlikesi, tanıkların üzerinde baskı kurma riski ve gizli faaliyetlerde bulunma riski, yeniden suç işleme riski, kamu düzeninin bozulmasına yol açma riski ve tutukluyu koruma ihtiyacı vb.”, kamu yararının bireysel haklardan ağır bastığı durumlar varsa kabul görmektedir”.⁹ Kanıtlama yükümlülüğü yetkililere aittir.

Sanıkları tutuklamak için bu gerekçelerden bazıları öne sürülmüş olsa bile sanıkların, bilhassa Taner Kılıç’ın, cezaevinde geçirdiği süre görünüşe göre aşırı uzun. Şartlı tahliye veya duruşmalara katılmanın sağlanması gibi alternatif önlemler değerlendirilmeliydi. MSHUS 9(3) Maddesi tutukluluğun kuraldan ziyade istisna olması gerektiğini spesifik olarak belirtmektedir.

2.4. Yeterli Şüph

Soruşturma safhası genellikle delillerin değerlendirilmesi ile sona ermektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu 170(2) Maddesine göre, suçun işlendiğine dair yeterli şüphenin oluşup oluşmadığını belirleme sorumluluğu savcıya aittir. Savcı ancak bu durumu belirledikten sonra sürece devam edebilir.

4 Ekim 2017’de savcı 11 sanığı “terör örgütü üyesi” olmak ve (Taner Kılıç hariç) 10 sanığı “silahlı terör örgütüne yardım etmek” ile itham ettiği iddianamesini hazırladı.

⁹ Buzadji v. Moldova Cumhuriyeti, AİHM no. [23755/07](#) (5 Temmuz 2016) paragraf 88.

İddianameyi hazırlamasının 3 ay alması gerçeği ithamlarını destekleyecek makul deliller bulmakta zorlandığını göstermektedir.

Aşağıdaki bölümlerde detaylı bir biçimde analiz edileceği üzere, savcı ceza gerektiren bir hata ve suça dair delil bulamamış ve daha da kötüsü iddialarını teyit edilmemiş, uydurma delillere dayandırmıştır.

3: Yapı ve Biçimi

İddianame (Türkçe versiyonu) 17 sayfadan oluşmaktadır. İlk 4 sayfa 11 sanığı alfabetik sırayla belirtildiği listede kendileriyle ilgili bilgiler ile avukatları, tutuklanma/adli kontrol tarihleri hakkında bilgiler içermektedir. Sanıkların yer aldığı listenin isnat edilen suçla ilgili genel bilgiler yer almaktadır ve bu bölüm net bir biçimde yapılandırılmıştır.

İddianamenin “Soruşturma belgeleri incelendi” başlıklı kısmının farklı bölümlere ayrıldığı görülmektedir:

- giriş paragrafı
- her bir kişi ile ilgili genel isnatlar
- banka işlemleri ile ilgili olarak dört kişi hakkındaki isnatlar
- ele geçirilen cep telefonları ile ilgili paragraf
- sonuç paragrafları

Bu farklı bölümler başlıklarla birbirinden ayrılmamıştır ki bu durum iddianamenin asli niteliklerinin rahat bir biçimde anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.

Savcı iki tanığın beyanıyla bağlamında isnat edilen suçla ilgili bir giriş paragrafı ile başlayıp ardından sanıkların bağlantılı olduğu varsayılan örgütlerin listesini sunmaktadır. Savcı “ülkenin anayasal düzeni aleyhine faaliyet yürütmek”, “cebir, şiddet ve diğer hukuk dışı yöntemleri kullanarak devlet otoritesini baskı altına alarak, zaafa uğratarak ve yönlendirerek saptırılmış şer’i yasaların hakim olduğu teokratik bir devlet kurma amacıyla”, “Türkiye Cumhuriyetini sona erdirmek”, veya “silahlı halk

ayaklanması” ifadeleriyle iddianamenin başında korku yaratacak bir ton oluşturmaktadır.

İlk paragraf ardından sanıkların her birine göre bölünlendiği görülen farklı bölümler gelmektedir. Benzer şekilde, yeni bir bölümün başladığını belirten ara başlıklar bulunmamaktadır. Bazı sanıklardan birden çok defa bahsedilmekte ve bu durum iddianamenin yapısını anlamayı daha da zorlaştırmaktadır. WhatsApp yazışmaları, toplantı notları ve diğer belgelerden bölümler arasında aşırı düzeyde bahsedilmektedir. Bazı bölümlerin kovuşturma bakımından belirgin önemini göstermek için koyu yazılarak ve altı çizilerek vurgulanmaktadır.

Savcı Günal Kurşun, Özlem Dalkıran, Veli Acu, Nejat Taştan’ın hesapları bakımından tam olarak ne kadar paranın transfer edildiğinden bahsederek devam edip, “toplumsal kaos”, “şiddet fiilleriyle toplumsal düzeni tehdit” ve “Anayasal düzen ile toplumsal barışı hedef almak” gibi ifadelerle iddianamenin başında yaptığı gibi duygulara hitap ederek bitirmektedir.

Genel olarak iddianamenin biçimi ve önemli olguların, detayların sunumu tatmin edici değil. Özellikle iddianamenin yapısını net olarak ortaya koymak ve sonuç olarak içeriğin daha hızlı anlaşılmasını kolaylaştırmak için başlıklara ihtiyaç bulunmaktadır.

İddianame çünkü sanıklara haklarındaki isnatları formel olarak bildirme işlevi nedeniyle ceza yargılamasının adil ve şeffaf olmasında yaşamsal bir rol oynar. Dolayısıyla, iddiaları açık olan iyi yapılandırılmış bir iddianame hazırlamak savcı için yüksek öncelik olmalıdır.

4: Türk hukuku bakımından analiz

Bu iddianameyi Türkiye Cumhuriyeti Ceza Muhakemesi Kanunu’nun kamu davasını açma görevini düzenleyen 170. Maddesi temelinde analiz ettik ve değerlendirdik.

4.1. CMK 170(3)'ün Genel Değerlendirmesi

İddianamede şüphelilerin kimlik bilgileri, avukatları, tutuklanma ve adli kontrol kararları gibi temel gereklililer doğru bir biçimde yer almaktadır.

Ancak, isnat edilen suç ve Ceza Kanununun ilgili sevk maddeleri konusunda bazı tutarsızlıklar bulunmaktadır. "Suç" olarak yazılanlar "terör örgütü üyeliği ve silahlı terör örgütüne yardım" olarak belirtilmektedir. Fakat "İlgili Maddeler" bölümünde yalnızca üyelikle ilgili maddelerine (Türk Ceza Kanunu 314/2, 53/1 ve 58 Maddeleri ile 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu temelinde 3. ve 5. Maddeleri) değil, ayrıca silahlı örgüt adına suç işleme fiilleri ile ilgili olan "Türk Ceza Kanununun 220/6" Maddesine de değinilmiştir. Suç olarak değinilmiş olmasına rağmen örgüte yardım etme ile ilgili olan madde (Türk Ceza Kanunu 220/7 Maddesi) tamamen atlanmıştır.

İddianamenin "Suç" ve "İlgili Maddeler" kısmı her zaman tutarlı olmalıdır. Mevcut davada 220(6) Maddesi ayrıca 314(2) Maddesinde düzenlenen suçlar maksimum 15 yıl hapis cezası anlamına gelmektedir. Ancak, 314(2) Maddesi (üyelik suçu) çok daha ağır ve hüküm giyilmesi durumunda verilen ceza ortalama 7 yıla kadar çıkabilirken 220(6) Maddesi kapsamındaki ceza çoğunluklar bu sürenin yarısında denk gelmektedir. Bu nedenle, kovuşturmada sanıkların hangi suçlarla itham edildiğinin bilinmesi son derece önemlidir.

Dahası, Taner Kılıç'ın iddianameye neden eklendiği açık değil. Büyükada atölye çalışması düzenlendiğinde kendisi bu konuyla ilgili olmayan bir başka soruşturma kapsamında hali hazırda 1 aydır cezaevinde bulunuyordu. Savcı Taner Kılıç'ı Büyükada'daki atölye çalışmasının hazırlıklarından haberdar olmak ve diğer sanıklardan bazılarıyla iletişimi olmakla suçlayarak kendisinin Büyükada davasıyla ilişkilendirmiş, iddianameye eklenmesini bu şekilde gerekçelendirmiştir. Sanıkların birçoğu Uluslararası Af Örgütü üyesi olduğu için Taner Kılıç'ın da arkadaşıdır, bu nedenle birbirlerinde iletişim bilgilerinin olması tuhaf değildir. Ek olarak, bu argüman silsilesi Taner Kılıç'ın atölye çalışmasının hazırlıklarından sadece "farkında" olmasının

kendisini nasıl suçlu hale getirdiği veya diğerlerinin davasıyla nasıl ilişkili hale getirdiğini açıklamamaktadır.

4.2. Deliller, Ceza Muhakemesi Kanunu 170(4) Maddesi

Bu iddianame ile ilgili analiz ve değerlendirmemiz delillerin sunulması daha net bir ifadeyle delillerin iddia edilen suçlarla bağlantısının kurulmasıyla ilgili önemli kaygılara işaret etmektedir. Bu raporun çerçevesinin ötesine geçmemek için her bir delili tek tek analiz edemeyeceğiz ancak kaygılarımıza yol açan noktalardan bazıları ile ilgili genel değerlendirmemizi yapıp bazı spesifik örnekler vereceğiz.

4.2.1. İnsan Hakları ile İlgili Bir Atölye

Tüm iddianame Büyükkada'da gizli bir şekilde düzenlendiği varsayılan bir atölye çalışması etrafında şekillenmektedir. Ancak olgusal koşullar bahse konu atölyenin herhangi bir biçimde gizli olduğu iddiasını desteklememektedir. Aksine Türkiye'deki insan hakları örgütlerinin oluşturduğu bir ana tarafından organize edilen bu atölye çalışması insan hakları topluluğunda genellikle bilinmekteydi ve hükümet yanlısı medya tarafından yaygın bir biçimde haberleştirilmiştir.

Dahası etkinliğin herkese açık bir otelde düzenlendiği ve atölye çalışmasının otelin herkesi açık alanlarına bitişik canlı bir odada yapıldığı gerçeği bulunmaktadır. Dolayısıyla, katılımcılar seminer odasının açık olan kapısından rahatlıkla görülebilir ve etkinlikte konuşulanlar başka kişiler tarafından rahatlıkla duyulabilir durumdaydı.

Atölye çalışması ile ilgili aktarılan bu olgusal koşullar atölye çalışmasının gizli olmak hariç herhangi bir etkinlik olabileceğini açıkça göstermektedir. Bu durum iddianameyi okuyan kişilerin aklına tüm iddianame boyunca etkinliğin neden "gizli" olarak anıldığını sorusunu getirmektedir. Bu atölye çalışması ne daha başlangıçta suçluymuş gibi göstermek gibi bir amaç olabilir mi? Tüm iddianame bu atölye çalışmasının düzenlenmesi etrafında şekillendiği için görünüşe göre iddianame hazırlamak için yeterli şüpheye sahip olacak koşullar oluşturması için savcının üzerinde baskı olması mümkündür. Bu izlenim iddianamede bu gibi atölye

çalışmalarını “toplumsal kaosa yol açacak hareketler oluşturmak toplantı ve faaliyetler düzenlemek” biçiminde tanımlama olarak karşımıza çıkan bir başka ifade ile bağlantılıdır. Yukarıda özetlendiği üzere bu atölye çalışmasının kendisine özgü koşulları salt toplumsal kaos örgütlenme amacıyla gizli bir yeraltı toplantısı düzenlendiği izlenimi oluşturmamaktadır.

4.2.2. Incriminating Communications

Bir çok sanığın iddianame hazırlandığı sırada terör örgütü ile bağlantısı olduğundan şüphelenen birisi ile sözde “iletişimi” olduğu iddiasıyla şüpheli hale geldiği oldukça fark edilir durumdaydı. Ancak, kurulan bu “iletişimlerin” içeriği gerçekten suçlanmamıştır veya en azından bu bağlamda ne tür suçlamaların yapıldığı netleştirilmemiştir.

Örnek verecek olursak bu konuşmalardan bir tanesi ortak bir arkadaşın ziyaret edilmesi ve kalacak bir yere ihtiyaç duyulması ile ilgiliydi. İddianameyi okuyanların aklına böylesi bir konuşmanın iddianameye neden dahil edildiği sorusu gelmektedir. İddianamede değinilen ortak arkadaş bir LGBT aktivistidir. Ancak bu kişiler ilgili yasa dışı olanın veya suçlayıcı olanın ne olduğuna dair bir iddia belirtilmemiştir. Savcının queer topluluğunun kıymetli üyeleri hakkında genel bir şüphe oluşturmak gibi amacı yoksa böylesi bir konuşmayı iddianameye neden eklediği net değildir. Böylesi bir amacı var ise, savcının ayrımcılık ve insan onuru kavramlarını çoklu bir biçimde ihlal etmesi nedeniyle çok ciddi kaygılara yol açacağı kesindir.

Bir diğer sanıkla ilgili olarak, savcı kendisinin bu konuyla alakası olmayan bir operasyonda tutuklanan bir başka kişiyle “telefon konuşması kayıtları bulunduğu” bahsetmektedir. Bahse konu telefon konuşmasının içeriğinin herhangi bir şekilde suç içermediği aşikar olduğu için bu konuşmanın içeriğinden iddianamede bahsedilmemektedir. Yukarıda değinilen diğer örneklere benzer biçimde bu konuşmanın sana karşı neden bir delil olarak iddianamede yer aldığı veya sanığın bu bağlamda neyle suçlandığı da belli değildir.

İddianamenin delil listesinde böylesi konuşmaların yer almasının sanıkların herhangi bir biçimde yasadışı faaliyet içerisinde yer alıyor olsun veya almasın bazı kişilerle bir biçimde ilişkilendirilebileceğine dair teoriye temel teşkil etmek için kullanıldığı gözükmemektedir. Böylesi konuşmaları listeye dahil etmek, görünüşe göre rastgele içeriklerinden bahsetmek bir kez daha iddianamenin hayali, uydurma bir bağlantı oluşturmaya çalıştığı veya dahası sadece ilişki nedeniyle suçlu sayılma imasında bulunduğu izlenimi vermektedir. Alakasız konularla ilgili olarak bir başka zamanda gözaltına alınmış birisi ile iletişim halinde olmanın sanıklara karşı delil olarak kullanılmasının aşırı zorlama olduğu kesindir. Sadece ilişki nedeniyle suçlu sayılma imasında bulunmak AİHS 6(2) Maddesinde belirtilen masumiyet karinesi ile doğrudan çelişki halindedir.

Birleşmiş milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi'nin "Olağanüstü Halin Türkiye'deki İnsan Haklarına Etkisi Raporu" "Ceza Kanunu'nda yer almayan cezalandırıcı önlemlerin yalnızca (kamu görevlileri veya insan hakları savunucuları gibi) asli 'şüphelileri' değil aynı zamanda bu kişilerle ilişkilendiren insanları da hedef aldığı" gözleminde bulunmaktadır. BM İHYK açıklamasına şu şekilde devam ediyor: "Bu durum Hükümetin kişilere ilişkin hukuki sorumluluğu, adil olmayı ve hukuki kesinlik prensiplerini ihlal eden sadece ilişki nedeniyle suçlu sayılma veya kolektif suçlama ile ilgili kanuna aykırı standartları uyguladığına dair kaygıları arttırmaktadır."¹⁰ Bu açıklama Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserinin "Türkiye'de Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlerin İnsan Haklarına Etkilerine ilişkin Memorandum" yayınında dile getirdiği benzeri kaygıları ile uyumludur. Komiser yalnızca doğrudan şüphelileri değil aynı zamanda bu kişilerle bir biçimde ilişkili olan insanları da hedef alan bir bizi önlemlerle ilgili görüşlerini açıklayarak şu sonuca varmıştır: "Komiser, bu tür önlemlerin muhataplarından birçok kişi tarafından dile getirilen "sadece ilişki nedeniyle suçlu sayılma" izlenimini besleyeceği yönünde

¹⁰ BM İHYK'nın Olağanüstü Halin Türkiye'deki İnsan Haklarına Etkisi Raporu, Doğu-Güneydoğu'ya ilişkin güncelleme (Mart 2018) paragraf 72.

endişe duymaktadır.” Komiser bu bağlamdaki “hiçbir tedbirin, olağanüstü hal olsun ya da olmasın, demokratik bir toplumda yeri yoktur” görüşündedir.”¹¹

4.2.3. Ele Geçirilen Dosyalar

Bazı sanıklar bakımından haklarındaki esas deliller bilgisayarlarından veya otel odalarından elde edilen belgelerdir. Yukarıda denilen iletişim örneğinde olduğu gibi iddianamede yer alan bu belgelerin suçlayıcı niteliği ile ilgili noktalar okurun zihninde aydınlatılmamaktadır.

Bir örnekte savcıya göre “Bu belgeyi kimseyle paylaşmayınız, bilgisayarınızda veya masanızda açık halde bırakmayınız” biçiminde not yazan bir belgeden bahsetmenin önemli olduğu gözükmemektedir. İddianamede bahse konu bu belgenin bir kampanya ile ilgili çok sayıda sanatçının isim ve telefon numarasını içerdiği açıklanmaktadır. Başka kişilerin iletişim bilgilerini paylaşmamayı istemek oldukça makul gözüktü için bir kişinin bilgisayarında böylesi bir belge bulmanın suçlayıcı niteliğinin ne olduğu belirgin değildir. Bulunup incelenen diğer belgeler keyfi bir biçimde işlerinden ihraç edildikten sonra açıklık grevine başlayan ve daha sonra terör örgütü üyesi olmak şüphesiyle tutuklanan iki öğretmen ile ilgilidir. Bu öğretmenlerin, özellikle de o aşamada henüz terör örgütü suçlamasından hüküm giymedikleri için, tahliye edilmeleri amacıyla birçok kişinin açıktan kampanya yürüttüğü gerçeği dikkate alındığında bu kişilerle ilgili bilgisayarlarında materyal bulunması tuhaf değildir. İddianamenin terörizm suçlamasıyla karşı karşıya kalan bir kişi ile salt iletişim kurmuş olmanın kendisini terörizmden hüküm giyme ile eşdeğer tuttuğu görüşünü bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Esasen savcının bu iddianamede bahsettiği bu durum diğer tüm davalarla ilgili ciddi kaygıları da gündeme getirmektedir. Şayet savcı mevcut iddianamedeki sanıkları diğer davalardaki sanıklarla iletişime geçtikleri için

¹¹ CommDH(2016)35 (7 Ekim 2016) paragraf 41.

suçluyorsa diğer tüm davalardaki masumiyet karinesinin de halihazırda ihmal edildiğini ya edildiğini varsayabiliriz ki, bu durum da AİHS 6(2) Maddesinin çoklu bir biçimde ihlal edilmesine yol açmaktadır.

Bunlarından ardından iddianame atölye çalışmasıyla alakalı olmayan bir toplantının protokol notlarına sayfalarca yer vermiştir. Sanıklardan bazıları bu toplantıya katılmış ve toplantıda çeşitli konular ele alınmıştır. Tutuklanan iki öğretmen ve açlık grevinde olan diğer kişilerin durumu da gündeme gelmiş fakat paylaşılan fikirlerin büyük çoğunluğu protestoların veya kampanyaların ardından ortaya çıkan momentumun nasıl sürdürülebileceği üzerine olmuştur. Katılımcılar bilhassa 2017 yılı Nisan ayında cumhurbaşkanlığı yetkilerinin genişletilmesine ilişkin düzenlenen anayasa referandumu ile ilgili başarısız kampanyaya dair görüşlerini aktarmıştır. Katılımcıların kaçının genel olarak ortak siyasi görüşü paylaşmadığı ancak üzerinde uzlaştıkları: adalet talebi, özgürlük ve demokrasi gibi noktaları önceliklendirmek için farklılıklarının üstesinden gelmek istediği bile tartışılmıştır. Hukuken objektif bir gözden bakılınca bu taleplerin hiç birisinin katılımcıların iddia edilen terörist örgütlere dahil olduğu sonucuna ulaştırmaması gerekmektedir. Adalet, özgürlük ve demokrasi talebini bir terörist gündem olarak değerlendirmedeği sürece savcının bu protokolün sanıkları suçlamada kullanılması gerektiği sonucuna nasıl vardığı okuyucular bakımından yine net değildir.

Esasen, savcı bu notları “sivil toplum kuruluşu gibi hareket eden ancak terör örgütleri tarafından yönetilen örgütlerin girişimiyle gezi parkı benzeri yeni bir kalkışma gerçekleştirme çabası” olarak yorumlamaktadır. Savcının düşüncesine göre teröristler de hükümet politikalarına karşı olduğu için hükümet politikalarına karşı kampanya yürütmek isteyen kişiler otomatik olarak terör örgütleri ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Hükümet karşıtı barışçıl protesto düzenlemeye ilişkin tartışma yürütmenin dahi anayasal düzene karşı bir tehdit olarak değerlendirilmesi gerektiğine dair bu imanın toplanma ve örgütlenme özgürlüğünü düzenleyen AİHS 11. Madde kapsamında hayli sorunlu olduğu kesindir.

4.2.4. Telefonda “ByLock” Uygulamasının Bulunması

İddianame boyunca görünüşe göre kovuşturmada önemli bir rol oynayan “ByLock” telefon uygulaması konusu tekrar tekrar geçmektedir. ByLock bir şifreli mesajlaşma uygulamasıdır. Anlaşılması zor gerekçelerle, uygulamayı kullanmak veya indirmek dahi Türkiye’de görülen bırakılan bazı ceza davalarındaki terör örgütü üyeleriyle ilişkilendirilmek için mütemadiyen yeterli bir delil olarak değerlendirilmiştir. Ancak, mevcut iddianamede sanıkların çoğu bahse konu uygulamayı kullanmakla değil bu uygulamayı kullandığı iddia edilen bir kişi ile iletişim halinde olmakla suçlanmaktadır.

Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklamalar Çalışma Grubu’nun (WGAD) 42/2018¹², 44/2018¹³, 29/2020¹⁴ ve 30/2020¹⁵ Görüşlerine ayrıca İnsan Hakları Komitesi’nin (HRC) Keyfi gözaltı, tutuklama ve adalete erişim ile ilgili 2980/2017¹⁶ nolu Bildirimi’ne atıf yapmak isteriz. Hem WGAD hem HRC sadece ByLock uygulamasını kullanmanın kişinin gözaltına alınması ve tutuklanması için yeterli bir gerekçe oluşturmasını katı bir şekilde reddetmektedir.

Analiz edilen iddianamede, savcı sanıklardan birisinin “ByLock kullanıcısı olduğu bilinen” bir kişi ile konuşmalarını belgeyen kayıtların olduğuna sık sık atıf yapmaktadır. Ancak, bahse konu konuşma iddianameye eklenecek kadar alakalı görülmemiş ki bu durumda böylesi konuşmalarda suçlanacak bir nitelik olmadığı sonucuna yol açmaktadır. Bu konuşmaların ByLock kullanılarak gerçekleştirilmediğinin de dikkate alınması önemlidir. Bu konuşmalar -savcıya göre- ByLock kullanıcısı olarak bilinen bir kişi ile gerçekleştirilen konuşmalardan fazlası değildir. İddianameyi okuyanlar bakımından ByLock kullanıcısı olduğu varsayılan bir kişi ile temas halinde olmanın sanıklara karşı-bazılarının durumunda ise tek delil olarak tekrar tekrar delil olarak sunulduğunu görmek şaşırtıcıdır. Sanığın bir kişi hakkında

¹² A/HRC/WGAD/2018/42 Mestan Yayman ile ilgili Görüş No. 42/2018 (Türkiye)

¹³ A/HRC/WGAD/2018/44 Muharrem Gençtürk ile ilgili Görüş No. 42/2018 (Türkiye)

¹⁴ A/HRC/WGAD/2020/29 Akif Oruç ile ilgili Görüş No.(Türkiye) 29/2020

¹⁵ A/HRC/WGAD/2020/30 Faruk Serdar Köse ile ilgili Görüş No. 30/2020 (Türkiye)

¹⁶ CCPR/C/125/D/2980/2017

ByLock kullanıcısı olduğu iddiasının olduğunu sadece bilmesinin ithamla karşılaşmasına yol aması tamamen absürttür. Ek olarak, hükümetin ByLock kullanıcılarını tanımlama sisteminin genel olarak kusurlu olduğu bilinmektedir.

Sonuç olarak: uluslararası düzeyde erişilebilir olan ve yaygın bir biçimde indirilmiş bir telefon uygulaması ceza gerektiren bir suçta temsil etmez. Fakat, bir kişiyi uygulamayı gerçekten kullandığı için değil de bir başka kişinin uygulamaya sahip olduğu veya kullandığını bildiği için kovuşturmak kesinlikle herhangi bir akıl alamayacağı bir durumdur ve herhangi hukuki fiilin çok ötesine denk gelmektedir.

4.2.5. Banka Hesapları ve Transferler

Ayrıca, iddianamede bazı sanıkların yapmış olduğu banka transferlerinin de suç varsayıldığı bir konu tekrarlanmaktadır. Ancak, iddianame bu banka transferlerinin suç işleme ile nasıl bir bağı olduğunu gösterme de yine başarısız olmaktadır. Bu transferlerden bazıları mevcut kovuşturma ile ilgisi olmayan olaylar kapsamında soruşturulan kişi ve örgütlere yapılmış veya onlardan yapılan işlemlerle ilgilidir. Bir kez daha herhangi bir olgusal kanıt veya gerekçe olmaksızın muhtemel terör örgütleri ile bağlantı kurma girişimi olduğu görülmektedir.

Türkiye genelinde insanların yaygın olarak kullandığı bankalardan birisi olmasında rağmen Gülen ile bağlantılı “Bank Asya”da hesabın bulunması da bazı sanıklara karşı delil olarak iddianameye eklenmiştir. Bahse konu bankada sadece hesabın olmasının herhangi bir yasadışı faaliyete katıldığına dair kanıt olmadığı kesindir.

4.2.6. Diğer Suçlar

Diğer suçlamalar sanıklardan bazılarının çocuklarını Gülen ile bağlantılı okullara göndermiş olduğu gerçeği etrafında şekillenmektedir. Genel olarak, Gülen ile bağlantılı okulların yüksek eğitim standartlarını temsil etmesi nedeniyle Türkiye genelinde insanların siyasi görüşlerinden bağımsız olarak çocuklarını bu okullara gönderdikleri bilinmektedir.

İddianamede dinlen bir diğerk olay ise Türkiye'ye yönelik "gaz" ihracatına son vermesiyle talebiyle Güney Kore'nin Ankara Büyükelçiliği'ne hitaben yazılan belgeler ile ilgilidir. Bazı ek araştırmalar sonucunda bu durumun göz yaşartıcı gaz ile ilgili olduğunu tespit ettik. Böylesi bir durumun yazdımdaki farkı açık olabilir fakat anlamı büyük farklar içermektedir ve bahse konu fark iddianamede gerektiği şekilde açık bir biçimde verilmelidir.

5: Uluslararası Hukuk Bakımından Analiz

5.1. Masumiyet Karinesi

AİHS 6(2) Maddesi ayrıca MSHUS 14(2) Maddesi masumiyet karinesi prensibini nitelemektedir: "Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır." Sanıkların ceza davalarında korunmasına ilişkin bu temel hak ispat yükümlülüğünü savcılara yüklemekte¹⁷ ve bir suçla itham edilen herkesin şüpheden yararlanmasını güvenceye almaktadır. İkincil delillerin kullanıldığı her durumda, delil ve suç arasındaki illiyet bağının uygun bir biçimde değerlendirildiğinin gösterilmesi yaşamsal öneme sahiptir.¹⁸ Ayrıca, bu net¹⁹ ve asli nitelikte olmalı.²⁰

Birçok sanık bakımından iddianamede değinilen tek delil ya bilgisayarlarında bulunan ve suçlanmaması gereken belgeler veya bu kovuşturmayla alakası olmayan başka soruşturma kapsamında gözaltına alınmış kişilerle yapılan görüşmelerin kayıtları ya da telefonlarında ByLock uygulaması olduğu varsayılan kişilerle sadece iletişim halinde bulunmak olmuştur. İddianame ayrıca bu konuşmaların veya belgelerin

¹⁷ Capeau v. Belçika, no. 42914/98 (13 Ocak 2005) paragraf 25; Navalnyy ve Ofitserov v. Rusya, no. 46632/14 (23 Şubat 2016) paragraf 105.

¹⁸ H M A v. İspanya (karar.), no. 25399/94 (9 Nisan 1996)

¹⁹ Mambro ve Fioravanti v. İtalya (karar), no. 33995/96 (9 Eylül 1998)

²⁰ Český ve Kotík v. Çek Cumhuriyeti (karar), no. 76800/01 (7 Nisan 2009)

içeriğinin sanıkları iddia edilen suçlarla veya bu kapsamdaki herhangi bir suçlayıcı davranışla nasıl ilişkilendirdiğini öne sürmemektedir.

Alakasız kayıtları delil olarak eklemek ve sanıklar hakkında net olmayan ithamlarda bulunmak AİHS 6(2) Maddesinde güvence altına alınan adil yargılanmaya ilişkin masumiyet karinesini ciddi bir biçimde zayıflatmaktadır.

5.2. Suçlamanın Niteliği ve Nedeni Hakkında Derhal Bilgi Edinmek

“Kişinin kendisine yönelik suçlamanın niteliği ve nedeni hakkında anladığı dilde derhal detaylı bilgi edinmesinin” gerekli olduğunun altı AİHS 6(3)(a) Maddesi ile MSHUS 14(3)(a) Maddesinde çizilmektedir. Bu gereklilik uygun bir biçimde savunma hazırlamasına imkan sunacak şekilde iddialarla ilgili tam ve detaylı bir biçimde bilgi edinme hakkını oluşturmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında birçok defa sanığın “yalnızca suçlamanın nedeni yani işlediği iddia edilen fiiller ve iddiaların dayanağının ne olduğu değil aynı zamanda bu fiillerin hukuki niteliği konusunda da bilgilendirilmesi” gerektiğini belirtmiştir.”²¹ Dolayısıyla, iddia edilen suç(lar)la ilgili mümkün olduğu kadar detay ve kesin bilgi sunmak savcının görevidir.

Bu noktada yukarıda hızlıca değindiğimiz-savcı iddianamede Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 314(2) ve 220(6) Maddelerine atıf yaparak sanıkları “terör örgütü üyesi olmak” ve “silahlı terör örgütlerine yardım etmek” ile suçlamıştır-bir noktanın detaylarına girmemiz gerekmektedir.

TCK 220(6) Maddesi şu şekildedir: “Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır.” Savcı olarak bu spesifik madde ile ilgili durumlarda “örgüt adına suç işleyen” ifadesini kullanmanın “silahlı terör örgütlerine yardım etmek” ifadesinden daha doğru gibi görülmektedir. Silahlı terör örgütüne yardım etmek suçu TCK 220(7) Maddesinde şu şekilde düzenlenmektedir:

²¹ Pélissier ve Sassi v. Fransa, AİHM no. 25444/94 (25 Mart 1999) paragraf 51.

“Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.” Kanunda açıklanan iddialar farklı olmasına karşın sanıklar her iki durumda da örgüt üyesiymiş gibi cezalandırılmaktadır.

Savcının dili her zaman net ve anlaşılır olmalı, herhangi bir spekülasyon veya yanlış yorumu imkan vermemelidir. “silahlı terör örgütüne yardım etme” konusunda TCK 220(6) Maddesine atıf yaparak sanıkların haklarında suçlamalar ile ilgili doğru bir biçimde bilgilendirme ve savunmalarını buna göre hazırlama haklarından mahrum ettiği için AİHS 6. Maddesi ile MSHUS’un 14. Maddesini ihlal etmiştir.

5.3. Savcıların Rolüne Dair İlkeler

Birleşmiş Milletler Savcılarının Rolüne Dair İlkeler (BM İlkeler) belgesi ile tüm ceza sistemlerinde ceza suçlarının adil, tarafsız ve etkili bir biçimde kovuşturulmasının sağlanması için standartlar koymaktadır. Savcılarının niteliği, seçimi ve eğitiminin yanı sıra ceza yargılamalarındaki konum ve görevleri de belirlenmiştir.

Ceza muhakemesindeki rolü bakımından savcılara dair özellikle 10 ila 16 ilkeleri savcının mevcut iddianameyi hazırlamasındaki yaklaşımın analiz edilmesinde büyük öneme sahiptir. Bu ilkeler uyarınca, bir savcının görevlerini “adil, sürekli ve süratli bir biçimde ve insan onuruna saygı gösterip, koruyarak yerine getirmesi, bu suretle adil yargılanmanın gerçekleşmesine ve ceza adaleti sisteminin düzgün işlemesine katkı sunması” (BM İlkeler 12. Madde) beklenir. Daha spesifik olarak, savcılar görevini yerine getirirken işlerini tarafsızlıkla ve objektif hareket etmeli, zanlının durumunu ve yararına olan durumları dikkate alır, ellerinde bulunan bilgiyi gizli tutarlar (BM İlkeler 13. Madde).

Ne yazık ki, mevcut iddianameyi hazırlayan savcı bu standartlara uymamıştır. Sanıkların lehine olan deliller dahil edilmiştir. Yukarıda gösterildiği üzere kanuna aykırı fiillerle ilişkilendirmeden temelsiz isnatlarda bulunulmuştur. Kişi özgürlüğü ve güvenliği veya adil yargılanma hakkı gibi temel insan hakları gözardı edilmiş ve çeşitli biçimlerde ihlal edilmiştir. İddianamenin daha ilk paragrafında savcının objektif veya

tarafsız hareket etmediği göze çarpmaktadır. Savcı toplanmış delilleri detaylı incelemesinden önce sanıkların yıkım ve şiddet ile nasıl bağlantılı oldukları ve Türkiye Cumhuriyetini yıkma planları olduğunu spesifik bir açıdan detaylı bir biçimde aktarmaktadır. Ancak, yukarıda detaylı bir biçimde analiz edildiği üzere, iddianame bu ağır ithamlara ilişkin herhangi somut bir delil sunmamıştır.

Savcı kovuşturmaya devam edip, iddianame hazırlamak yerine sanıklar hakkındaki iddiaların temelsiz olduğunu fark ettiği ilk anda soruşturmayı durdurmalıydı. Aksine, savcının yasal fiiller bile olsa yasal olduğu halde yasal değilmiş gibi sunulan fiillerle ilgili olarak da bulabileceği her türlü “delile” başvurduğu görülmektedir.

Dolayısıyla, savcı BM İlkeleri standartları uyarınca hareket etmemiş aksine bu ilkeleri aktif bir biçimde ihlal ettiği görülmüştür.

6: Sonuç ve Tavsiyeler

Bu iddianame boyunca isnat edilen fiiller etrafında yer alan koşullar büyük oranda abartılmış ve çoğunda hukuki gerekçelendirme eksiktir. Görünüşe göre atölye ile düzenleyicileri veya katılımcılarını herhangi bir yasadışı faaliyetle ilişkilendirilecek yeterli delil bulunmamakta ve sonuç olarak iddianameye ağırlık kazandırmak için aşırı derecede ikincil delil dahil edilmiştir.

Sonuç olarak, yukarıda detaylı bir biçimde ele alındığı üzere, mevcut iddianame bir dizi ulusal ve uluslararası standardı ihlal etmekte ve bizlerde Türkiye’deki yargılamaların adil ve şeffaflığına ilişkin güvenceler bakımından ciddi kaygılar oluşturmaktadır.

11 sanığa ilişkin soruşturmanın başladığı ilk andan itibaren kovuşturma süresince devam eden ve bu çalışmada analiz edilen iddianamenin hazırlanmasıyla ilk zirvesine ulaşan bir dizi insan hakkı ihlali gözlemlenmiştir. Bu bakımdan, iddianamenin formel ve ayrıca maddi tutarsızlıklardan oluşan bir eksikliği ortaya çıkmıştır.

Öncelikle, iddianame iddianame yeterli bir biçimde yapılandırılmamış ve başlıklar eksiktir ki bu durum ithamları anlamada zorluklara yol açmaktadır. Savcının kullandığı baskın ton kendisinin objektifliği ile ilgili ciddi şüpheler doğurmakta ve sanıkları negatif bir açıdan sunmaktadır.

İkincisi, savcı iddianame hazırlamak bir yana kovuşturmaya devam etmeye yetecek delil bulamamıştır. İnsan hakları savunucularının yasal faaliyetleri hiçbir koşul altında kriminalize edilmemelidir. Bu sürecin hüküm giyilmesi ile sonuçlanması diğer insan hakları savunucularının da kovuşturulma korkusuyla faaliyetlerini durdurmaya yol açarak Türkiye'deki sivil toplum nezdinde kapsamlı etkileri olabilir. Savcı yalnızca yeterli delil bulmakta başarısız olmamış ayrıca-hukuken doğru bir iddianame hazırlamanın ön koşulu olan-mevcut delilleri isnat edilen suçlarla ilişkilendirmede de başarılı olmamıştır.

Son olarak, savcı kanunlara atıf yaparken yanıltıcı bir dil kullanmıştır. Bir savcı yazdıklarının yol açacağı asli etkiyi ve bunların sanıkları nasıl etkileyeceğinin her zaman farkında olmalıdır. Yoruma imkan bırakmayan açık bir yazım isnatları anlamak için son derece önemlidir ve savunmaların hazırlanmasında rehberlik işlevi görür.

Türkiye'deki ceza kovuşturması sürecinin gözden geçirilmesini ve geliştirilmesini güçlü bir biçimde tavsiye ediyoruz. Aşağıdaki adımlar atılabilir:

1. Savcılarının iddianame hazırlarken kullanabileceği standart bir şablon hazırlanması. Böylelikle, savcılarının gerekli tüm detayları sunan bir yapıya sahip bir belge hazırlamasına yardımcı olacak net bir format ve başlıklar önceden tanımlanmış olacaktır.
2. Savcılara yönelik özellikle delile dayalı gerekçelendirme ve bu delillerin iddia edilen suçla nasıl bağlantılandırılacağı ile hukuk eğitimleri verilebilir. Görünüşe göre savcılar bakımından bir yanda ilgili ithamları diğer yanda delilleri listelemesi konusunda bir sorun bulunmamaktadır. Ancak, iddianamenin net olarak eksik olan yönü bunların birbiriyle nasıl bağlantılı olduğunu gösteren bir bölümünün olmamasıdır. Bu bir iddianamenin en önemli kısmı olduğu için bir

savcının sistemi anlaması ve gerekli becerileri uygulayabilir olması gerekmektedir.

3. BM Savcılarının Rolüne Dair İlkeler dahil özellikle savcılarının görevlerini adil, tutarlı ve hızlı bir biçimde ve insan onuru ile insan haklarının savunulması için yerine getirilmesi ışığında düzenli farkındalık eğitimleri verilebilir. Tartışmalar bu standartlar ve bahse konu standartların insanların haklarının korunmasının sağlandığı yargı süreci ve ceza adaleti sisteminin iyi bir biçimde işlemesinin sağlanmasına nasıl katkı sunduğuna odaklanabilir.